

NEWSLETTER

Delegacija Evropske unije u BiH

2011

Br. 3

U FOKUSU

Rast, sigurnost i otvorenost EU - prioriteti poljskog predsjedavanja EU

„Već godinama predsjedavajuće zemlje unose u ovaj posao svoje jedinstveno iskustvo, prioritete i vlastitu atmosferu u ‘kuhinje’ gdje nastaje evropska politika“, rekao je 7. jula ove godine vršilac dužnosti šefa Delegacije Evropske unije u BiH Renzo Daviddi, najavljujući šestomjesečno predsjedavanje Poljske Vijećem EU.

„Poljska nije izuzetak“, kazao je Daviddi i dodao: „Kao najvećoj zemlji Centralne Evrope koja se 2004. pridružila Evropskoj uniji i jednoj od najbrže rastućih ekonomija danas, dodijeljena joj je posebna uloga. Poljska je u srcu vrlo

uspješne regionalne saradnje – Višegradska grupa – onoga što bi u potpunosti željeli prenijeti i na Zapadni Balkan.“

„Bosna i Hercegovina može mnogo naučiti od Poljske o kompleksnom procesu tranzicije vezanom za pristupanje EU. Poljska može pomoći ovoj zemlji da se razvije u političkom i privrednom smislu“, rekao je Daviddi.

Ovom prilikom su i vršilac dužnosti šefa Delegacije EU u BiH Renzo Daviddi i ambasador Poljske u BiH Jerzy Chmielewski ponovili prioritete EU kojima se nove vlasti BiH moraju pozabaviti.

Renzo Daviddi i ambasador Chmielewski

Oni uključuju: izmjenu Ustava u skladu sa odlukom Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci i usvajanje zakona o državnoj pomoći.

Ovi prioriteti direktno proističu iz obaveza koje je BiH preuzela potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Prelaznog sporazuma. Pored toga, usvajanje zakona o popisu stanovništva je važan

naredni korak u integraciji Bosne i Hercegovine.

Ambasador Chmielewski je rekao da su tri glavna prioriteta poljskog predsjedavanja EU: evropske integracije kao izvor rasta, sigurna Evropa i otvorena Evropa.

Povodom ovog događaja u zgradi Delegacije EU u Sarajevu postavljena je izložba poljskih plakata. Izložena su djela poljske književnosti, filma i muzike.

REKLI SU Donald Tusk, premijer Poljske

Iskustvo Evrope kao zajednice ali i lična iskustva svakog od nas govore nam da je ujedinjena Evropa najbolji odgovor i najbolji izum Evropljana. Istorija je pokazala da su uvijek katastrofalno završavale situacije kada Evropljani na prijetnje odgovore porastom nacionalizma, etatizma, protekcionizma.

Vizija koju mi Poljaci želimo predložiti je vrlo praktična jer želimo više Evrope ne samo u Evropi nego i van nje, ako shvatimo da je Evropa isti sistem vrijednosti kao i onaj oko kojeg smo se složili kada smo osnivali Evropsku uniju.

Obraćanje poljskog premijera Donalda Tuska, u Evropskom parlamentu povodom poljskog predsjedavanja EU.

Donald Tusk

U OVOM BROJU

Evropske integracije

Pravosudne reforme ključne za EU integracije

● 2. strana

Obnova plovnog puta na rijeci Savi

Luka znači život za Brčko

● 3. strana

Podrška poduzetničkim aktivnostima mladih

Oko 60 posto anketiranih studenata pokazalo je interes da postanu poduzetnici

● 6. strana

Pravosudne reforme ključne za EU integracije

Evropski zvaničnici Füle i Mirel naglasili kako je cilj dijaloga „stvaranje nezavisnog, nepristrasnog i samostalnog pravosudnog sistema u BiH“

Evropska komisija pokrenula je 7. juna EU-BiH SSP strukturisani dijalog o reformi pravosuđa. Prvi sastanak u Banjoj Luci koji je formalno otvorio komesar za proširenje EU, Štefan Füle, predstavlja konkretan primjer odlučnosti EU da se kroz otvaranje razgovora o reformama ključnim za dalji napredak na putu ka EU intenzivira saradnja sa BiH.

Strukturisani dijalog o bosanskohercegovačkom pravosuđu otvoren je nakon majske posjete Visoke predstavnice EU za vanjsku politiku i sigurnost, Catherine Ashton Banjoj Luci i njenog sastanka sa predsjednikom RS Miloradom Dodikom koji je tada najavio da će RS povući odluku o održavanju referenduma o državnom sudu i tužilaštvu.

Tokom dvodnevnog događaja, komesar EU za proširenje Štefan Füle i direktor Direkcije za Zapadni Balkan pri Generalnom direktoratu Evropske komisije za proširenje Pierre Mirel, naglasili su da je cilj strukturisanog dijaloga o reformi pravosuđa „stvaranje nezavisnog i nepristrasnog pravosudnog sistema u BiH“. Füle je istakao

da će to voditi konsolidaciji pravne države i početak je faze koja se zove „više EU u BiH“.

Komesar Füle je također, jasno naglasio snažnu podršku radu Suda i Tužilaštva BiH, kao i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH. Istakao je kako te

ne želi da BiH zaostaje za drugim zemljama Zapadnog Balkana u procesu EU integracija. Istakli su i da je otvaranje strukturisanog dijaloga veoma bitno, jer dozvoljava BiH da se pripremi za pregovore o Poglavlju 23, koje, s obzirom na njegov značaj, predstavlja

Komesar Füle počeo strukturisani dijalog o reformi pravosuđa u Banjoj Luci

institucije ne smiju biti dovedene u pitanje, jer je riječ o ključnim garantima vladavine prava u Bosni i Hercegovini.

Füle i Mirel u Banjoj Luci su jednoglasno istakli da EU

„poglavlje svih poglavlja“ čega su svjesni predstavnici bh. vlasti na svim nivoima.

Mirel je naglasio da se otvaranjem dijaloga o reformi pravosuđa otvara i prilika koju BiH ne smije

Čolak: Dobar potez za BiH

Ministar pravde BiH Bariša Čolak, koji je predvodio delegaciju BiH prvog dana sastanka u Banjoj Luci, ocijenio je dobrim za BiH činjenicu da je reforma pravosuđa stavljena na dnevni red i prije nego što je zemlja postala kandidatkinja za članstvo u EU.

„Trebalo biti realan pa kazati da je dosta toga urađeno. Međutim, isto tako treba biti svjestan da to što je urađeno nije ni blizu onoga što građani BiH očekuju, a to je potpuna jednakost pred zakonom, to je pravo svakog građanina da mu se sudi u jednom nepristrasnom postupku, prema zakonu i bez bilo kakve diskriminacije“, istakao je Čolak.

propustiti.

„Ako reforme sudstva ne počnu veoma rano ni mnoge druge reforme u državi se neće adekvatno provesti. Javiće se korupcija i nezadovoljstvo građana. Ključno je održati kredibilitet u očima građana. To je jedna od lekcija koju smo naučili tokom posljednjeg proširenja“, naveo je Mirel.

Komesar Füle okončao je Banjalučki sastanak tako što je ministru pravde BiH Bariši Čolaku uručio preporuke za reformu pravosudnog sistema BiH. Također, dostavljen je i dokument sa preliminarnim zahtjevima za tehničkim informacijama iz oblasti pravosuđa, a Ministarstvo pravde BiH zaduženo je da odgovore prikupi sa svih nivoa vlasti, te ih sumira i dostavi Evropskoj komisiji.

Šta je preporučila Evropska komisija

Evropska komisija je u preporukama za reformu pravosuđa u BiH pozvala sve relevantne aktere u BiH da se fokusiraju na određivanje nedostataka u sadašnjem sistemu pravosuđa u potpunoj saradnji na svim nivoima.

Uz napomenu da nezavisnost i efektivan rad pravosudnog sektora ne mogu biti osigurani bez adekvatne finansijske podrške, Evropska komisija je preporučila da se pokušaju iznaći zakonska rješenja koja bi olakšala brže rješavanje neriješenih slučajeva.

U tom kontekstu se navodi kako treba biti razmotrena i mogućnost da se putem dodatnih mjera sudovi rasterete predmeta „koji bi mogli biti prebačeni

na druge institucije (na primjer notare)“. Tokom razgovora data je puna podrška tužiocima i sudovima na svim nivoima vlasti u procesuiranju ratnih zločina, uz preporuku, da se pojačaju naponi na harmonizaciji zakonskih okvira kako bi se osigurala jednakost pred zakonom, kako bi se na području cijele države primjenjivala ujednačena praksa, odnosno ujednačeni propisi na suđenjima za ratne zločine. U preporukama EU je ponovljeno kako je regionalna saradnja osnova za evropsku budućnost svih zemalja našeg regiona, te je naglašeno kako kroz taj vid saradnje treba osigurati da nijedan ratni zločinac ne izbjegne pravdu.

Luka znači život za Brčko

Sistem rijeke Save biće dovršen do 2015. godine i smanjiće troškove prijevoza, a samim tim i finalne cijene roba

Đorđe Simić je imao 12 godina kada je doselio u Brčko. U to vrijeme luka Brčko nije radila, bio je rat. Simić se zapravo ne sjeća kako je bilo kad je luka radila. Danas je Đorđe zadužen za logistiku u jednom od najvećih brčanskih preduzeća Prohema koje se bavi proizvodnjom boja i lakova, i zna da bi za njegovo preduzeće bilo mnogo povoljnije da proizvode može izvoziti riječnim putem preko brčanske luke nego cestom.

Prohema je ključni izvoznik u susjedne zemlje, posebno u Srbiju i Makedoniju. Kompanija također i uvozi velike količine sirovina. Ali ništa od toga ne radi preko luke Brčko.

Prohema se oslanja na cestovni transport, što je skuplji način i Simić ističe da bi ukoliko luka proradi u punom kapacitetu, kompanija uštedjela značajna sredstva na troškovima transporta, što bi svakako snizilo i konačnu cijenu proizvoda.

Simić je objasnio da bi bilo na primjer, jednostavnije transportovati proizvode do Beograda, a onda i dalje na veća tržišta. „Nekada je

Luka Brčko

prevoz zaista ograničavajući faktor za plasman proizvoda na tržište“, rekao je. „Bilo koja alternativa cestovnom prevozu je dobrodošla.“

Na rijeci Savi, dijelu koji prolazi kroz Bosnu i Hercegovinu osim luke Brčko, aktivna je i luka Šamac, ali je njihov promet značajno manji nego prije rata. Do 1991. godine se preko Save prevozilo i do devet miliona tona tereta godišnje. Zbog oštećenja i zastoja izazvanih ratom, plovidba ovom rijekom više nije sigurna. Iako je Sava u BiH plovna preko cijele godine, brodovi je koriste samo 150 dana godišnje.

Prijeratni kapacitet luke Brčko iznosio je 750.000 t/god prometa. U 2006. godini promet je bio oko 80.700 t, u 2007. 52.000 t robe, a u 2008. godini oko 100.000 tona. Sadašnje stanje infrastrukture u luci je loše, a oprema je zastarjela.

Obnovom plovnog puta otvoriće se mogućnost za intenzivniji transport rijekom Savom, što će stvoriti potrebu za modernizacijom luke Brčko kako bi se odgovorilo povećanim zahtjevima. Osim modernizacije infrastrukture neophodna je i nabavka moderne opreme za pretovar kontejnera, skladišnih objekata, te pretakališta za naftne derivate. Također bi trebalo izgraditi komunikacijske veze i pristup na glavnu željezničku prugu. Svjetska banka iskazala je interes za finansiranje modernizacije i unaprjeđenje infrastrukture, u iznosu od 6,5 miliona eura. Završetak modernizacije luke je predviđen do 2014.

Kapacitet luke Šamac prije rata iznosio je 1.000.000 t/god prometa.

U 2006. godini promet je iznosio 17.000 t, u 2007. godini 60.000 tona, a u 2008.

godini promet u luci bio je oko 100.000 tona roba. Luka je privatizirana i u vlasništvu je firme „Balkan Steel“ iz Lihtenštajna. Sa projektom modernizacije luke koji bi se u osnovi trebao završiti 2015. godine mogao bi se dostići nivo od 830.000 tona godišnje, a u 2030. dostigao bi 1.360.000 tona. Iako je prvobitnom Investicionim planom bilo je predviđeno da se investira 10,7 miliona eura do 2010. godine, do kraja 2009. godine investirano je svega 2,5 miliona eura.

Uključenje Evropske unije je ključno jer predstavlja najvažniji faktor u procesu obnove i sveukupnog projekta obnove toka rijeke Save i njenih luka u Bosni i Hercegovini. Transportna strategija EU navodi rijeku Savu, kao i autoput 5C, kao najznačajniju stratešku, transportnu arteriju u Bosni i Hercegovini. Prema Strategiji okvirnog sporazuma o rijeci Savi, koju su potpisale Slovenija, Hrvatska, BiH i Srbija, Sava će biti potpuno plovna do 2015. godine.

Do sada je izvršeno deminiranje obala rijeke Save i obilježen je postojeći plovni put kako bi se plovidba učinila sigurnom. Za ove namjene je BiH izdvojila 640.000 KM.

Sljedeću fazu uključuje intenzivnu izgradnju. Hrvatska se obavezala da će uraditi glavni projekat za dionicu od Siska do Brčkog, a Bosna i Hercegovina i Srbija isto to će uraditi za dionicu od Brčkog do Beograda. Pomoćnik ministra prometa i komunikacija BiH Izet Bajrambašić kaže kako je cilj da do 2013. godine počne uređenje plovnih puteva na rijeci Savi, a da do 2015. godine ti radovi budu završeni.

5,6 miliona eura pomoći

Delegacija Evropske unije u BiH namijenila je oko 5,6 miliona eura pomoći za obnovu transportne arterije Save od kojih:

- 1,6 miliona eura, iz Evropskog fonda je predviđeno za završetak glavnog projekta rekonstrukcije navigacijske arterije na Savi, dijela Brčko-Beograd
- 4 miliona eura za deminiranje plovnog puta Save

Obilježavanje Dana borbe protiv dječijeg rada

Dječiji rad je, između ostalog, uzrokovan urbanim i ruralnim siromaštvom, zanemarivanjem i zlostavljanjem, slabim obrazovanjem i brigom o djeci. Rješavanje problema zahtijeva koordiniranu djelatnost kako bi se poboljšalo osnovno obrazovanje, osigurala elementarna socijalna zaštita i stvorile mogućnosti za zapošljavanje roditelja.

Još od početka industrijske revolucije, rad djece predstavlja veliki problem i predmet je zakonodavstva u različitim državama. Međutim, ni do danas dječiji rad nije iskorijenjen. Zbog toga postoji hitna potreba za ponovnom kampanjom protiv dječijeg rada.

Statistika Svjetske banke pokazuje da je broj djece zaposlene širom svijeta

Zakoni protiv dječijeg rada i njihova primjena

Iako ne postoji zakon koji izričito zabranjuje najgore oblike dječijeg rada u Bosni i Hercegovini, Vlada radi na borbi protiv trgovine djecom. Ni u FBiH ni u RS nisu razvili popis najgorih oblika dječijeg rada, ali oba entiteta slijede članove UN Konvencije o pravima djeteta i relevantne propise Zakona o radu. Vlasti nemaju statistiku o povredama dječijeg rada, niti postoje posebne inspekcije za probleme dječijeg rada. Umjesto toga, kršenje zakona o dječijem radu je dio procedure istrage opće inspekcije rada.

Odabrani dokumenti usvojeni od strane Vlade protiv dječijeg rada		
Ratifikovana konvencija 138	6.2.1993.	●
Ratifikovana konvencija 182	10.5.2001.	
ILO-IPEC članica		●
Nacionalni plan o djeci		●
Nacionalni plan za borbu protiv dječijeg rada		
Akcionni plan za sektor		

Nema socijalnih programa u Bosni i Hercegovini za sprečavanje angažovanja djece u izrabljivačkom dječijem radu. Akcijski plan za djecu skreće pažnju na diskriminaciju u obrazovanju prema romskoj djeci, ali još uvijek postoji zabrinutost zbog stope napuštanja škole, neadekvatnog nastavnog osoblja i prostora u školama.

pao sa 25 posto u 1960. godini na 10 posto u 2003. godini - ali stvarni brojevi su još uvijek veliki. UNICEF procjenjuje da je

250 miliona djece u dobi između pet i 14 godina zaposleno širom svijeta, a ta brojka ne uključuje rad djece u domaćinstvima.

Ujedinjeni narodi i Međunarodna organizacija rada su klasifikovali dječiji rad kao iskorištavanje, a UN propisuje u članu 32.

Scena sa sarajevskih ulica: Dječiji rad ni do danas nije iskorijenjen

Zajednička izjava Visoke predstavnice / potpredsjednice Catherine Ashton, potpredsjednice Viviane Reding, komesara za razvoj Andris Piebalgs i komesara za trgovinu Karel de Gucht u povodu Dana borbe protiv dječijeg rada, 12. juna 2011.

“Vjerujemo da bi EU i njezine države članice trebale razgovarati o tome šta mora biti kolektivno učinjeno da bi se dosegao cilj do 2016. – svijet bez najgorih oblika dječijeg rada, uzimajući u obzir Mapu puta iz Haaga iz 2010.

U međuvremenu, pozivamo naše partnere da ratificiraju i provode relevantne MOR konvencije, kao i UN-ove konvencije o pravima djeteta i njegova dva dodatna protokola.

Nastavit ćemo promovirati bolju zaštitu djece i ukidanje najgorih oblika dječijeg rada putem naših inicijativa u multilateralnim tijelima, posebno u Generalnoj skupštini UN-a, Vijeću za ljudska prava i Međunarodnoj organizaciji rada. “

Konvencije o pravima djeteta da:

...Države članice priznaju pravo djeteta na zaštitu od ekonomskog izrabljivanja i obavljanja bilo kojeg posla koji bi za njih bio poguban ili ometao njihovo obrazovanje, ili bio štetan za njihovo zdravlje ili njihov fizički, duševni, duhovni, moralni ili društveni razvoj.

Međunarodni program o ukidanju dječijeg rada

Dječiji rad u BiH

UNICEF anketa objavljena 2002. utvrdila je da manje od jedan posto djece u dobi između pet i 14 godina učestvuje u plaćenom poslu, oko šest posto djece radi na neplaćenim poslovima za nekoga ko nije član porodice, a 15,1 posto djece radi na porodičnoj farmi ili u porodičnom biznisu.

Ova vrsta istraživanja, međutim, ne može otkriti djecu koja rade u najgorim oblicima dječijeg rada. Značajan broj djece, naročito Roma, živi ili radi na ulicama, često su prisiljeni raditi poslove koji su štetni i izrabljivački. Većina ove djece su mlađi od 14 godina, i ne pohađaju školu.

(MPUDR) od strane Međunarodne organizacije rada je inauguriran 1992. godine, te ima za cilj eliminisanje dječijeg rada. On

Projekat Uхвати se ukoštac

Prošle godine Evropska komisija je pokrenula takmičenje o borbi protiv dječijeg rada, u vrijednosti od 11.000.000 eura namijenjenih NVO-ima, privatnom sektoru i regionalnim vlastima. Komisija u saradnji sa MOR ima projekat u vrijednosti od 14.000.000 eura koji se zove Uхвати se ukoštac, a tiče se dječijeg rada i obrazovanja.

se provodi u 88 zemalja svijeta i najveći je program takve vrste u svijetu. MPUDR radi sa međunarodnim i vladinim agencijama, nevladinim organizacijama, medijima, i djecom i njihovim porodicama na ukidanju dječijeg rada i na pružanju djeci obrazovanja i podrške.

Evropa za svako dijete

Doris Pack, članica Evropskog parlamenta, posjetila je KIDS festival kao prva počasna ambasadorka. Pack je otvorila forum "Evropa za svako dijete".

Festival je otvoren KIDS paradom kroz centar Sarajeva

8. KIDS festival okupio je oko 40000 mladih iz svih krajeva Bosne i Hercegovine

Oko 60 posto anketiranih studenata pokazalo je interes da postanu poduzetnici

Iskustva govore da su mladi ljudi hrabri i odlučni kada se odvaže da pokrenu vlastiti biznis

Vedrana Ajanović je menadžerica projekta BIT centra u Tuzli, koji je nedavno organizirao radionicu sa ciljem da pruži potporu i obezbijedi motivaciju za mlade ljude, te usmjeri njihova razmišljanja u pravcu otvaranja vlastite firme

“Kako biti poduzetnik” naziv je radionice održane u Tuzli, u okviru projekta “Podrška poduzetničkim aktivnostima mladih ljudi”, kojeg financira EU u sklopu IPA programa prekogranične saradnje Srbija-BiH i uz aktivno učešće Fondacije za inovacije i tehnologiju - BIT centra Tuzla.

Tim povodom razgovarali smo sa Vedranom Ajanović.

● **Koji je osnovni cilj projekta koji realizuje Vaš centar?**

AJANOVIĆ: Projekt “Podrška poduzetničkim aktivnostima mladih” ima za cilj da obezbijedi pozitivan uticaj za jačanje poduzetničkih aktivnosti mladih osoba u cilju doprinosa cjelokupnoj ekonomskoj aktivnosti u ovoj regiji i zapošljavanju putem kreiranja novih malih i srednjih preduzeća i samostalnih poduzetnika. Osim toga, poseban cilj projekta je i povezivanje mladih potencijalnih poduzetnika i postojećih preduzeća iz regije sjeveroistočne BiH sa pograničnom regijom Užica i Zlatiborskog okruga u Srbiji, kako bi se inicirale zajedničke aktivnosti i unaprijedila saradnja između biznisa u ovim regijama.

● **Koje su to aktivnosti podrške koje se nude mladim potencijalnim poduzetnicima ovim projektom?**

AJANOVIĆ: Podrška mladim potencijalnim podu-

zetnicima će uključiti niz obuka o poduzetništvu i upravljanju poslovanjem, izravne konsultantske usluge u razradi biznis ideja, registrovanju biznisa, pristupu finansijskim sredstvima i sl., te mentorstvo kroz praksu u nekoj uspješnoj firmi, kao i mogućnosti za saradnju i umrežavanje s firmama iz Srbije.

● **Kako ste identifikovali mlade ljude koji žele postati poduzetnici?**

AJANOVIĆ: Zajedno sa partnerima iz Srbije razvili smo upitnik za izražavanje interesa mladih osoba za poduzetništvo i učešće u našem projektu, koji smo preko profesora na fakultetima elektrotehnike, mašinstva i ekonomije podijelili studentima trećih i četvrtih godina. Osim toga, preko službenika iz Službe za zapošljavanje TK omogućili smo i svim nezaposlenim mladim osobama da izraze svoj interes za učešće u projektu.

Anketirani mladi ljudi su popunjavanjem upitnika dali odgovore na pitanja vezana za poduzetničke interese, ideje o pokretanju vlastitog biznisa, o njihovim interesima nakon školovanja i afinitetima za poduzetničku edukaciju. Informacija koju smo dobili analizom upitnika je vrlo pozitivna, jer je oko 60% ispitanih studenata i nezaposlenih osoba pokazalo generalni interes da postanu poduzetnici, iako polovina njih još uvijek nemaju poslovne ideje niti su donijeli odluku da pokrenu vlastiti posao, u čemu upravo treba da im pomogne podrška koju ćemo im pružiti našim projektom.

● **U Tuzli je nedavno**

Vedrana Ajanović sa Tuzlacima kojima je BIT centar pomogao u pokretanju biznisa

održana i motivaciona radionica o temi poduzetništva. Ko je učestvovao i šta je bio cilj radionice?

AJANOVIĆ: Na toj radionici učestvovalo je 20 mladih osoba studenata završnih godina Mašinskog fakulteta i Ekonomskog fakulteta u Tuzli, te nekoliko nezaposlenih osoba, koje su u direktnim intervjuima iskazali interes za poduzetništvo. Međutim, zbog velikog interesa studenata, planiramo još jednu radionicu, a na kojoj će učestvovati zainteresovani studenti sa Fakulteta elektrotehnike u Tuzli, koji su naša posebna ciljna grupa, s obzirom da je BIT Centar inkubator za IT preduzeća. Zbog toga cilj radionice je bio da im damo odgovore na pitanja “Zašto i kako postati poduzetnik?”, kako bi ih motivirali da razmišljaju o preuzimanju vlastite karijere u svoje ruke i da sagledaju kapacitete i mogućnosti za pokretanje svojih poduzetničkih poduhvata. Gosti radionice su bili i uspješni mladi poduzetnici

koji su osnovali svoje firme, pozvani da govore o svojim iskustvima, daju savjete i ukažu na greške koje treba izbjegavati u prvoj fazi poduzetničke aktivnosti.

● **Koja su dosadašnja iskustva BIT Centra u radu s mladim ljudima?**

AJANOVIĆ: Iskustva govore da su mladi ljudi hrabri i odlučni kada se odvaže da pokrenu vlastiti biznis. Uzmimajući u obzir da mi nemamo razvijenu poduzetničku kulturu i da je mnogima iz okruženja najbitnije da posao nađu u državnim organima ili preduzećima, više od 40 preduzeća koje je BIT Centar servisirao od osnivanja i koje danas servisira nije zanemarljiv. Približavamo se broju od 200 radnih mjesta za visokoobrazovane mlade ljude koje su kreirale naše firme, više od 3000 stručnih edukacija u BIT Trening Centru. Želimo istaći da mladim ljudima treba dati prostora i podršku i da će oni sami pokazati svoja znanja i sposobnosti.

Edukacija pa tržište Evropske unije

CE znak je zvanična izjava proizvođača da je njegov proizvod ispunio sve uvjete propisane evropskim direktivama i da je potpuno siguran za korištenje. CE je EU pasoš proizvoda

Dragan Savanović posljednjih nekoliko godina bavi se konsaltingom u oblasti drvne industrije. Potreba za njegovim uslugama intenzivirala se na tržištu BiH još od 1. januara ove godine, od kada kompanije iz BiH ne mogu izvoziti npr. prozore u Evropsku uniju ako nemaju CE znak. Zato kompanije, kako on kaže, sve više traže pomoć od konsultantskih kuća u CE označavanju, a to pred konsultante stavlja novi izazov, edukaciju u oblasti CE označavanja.

Stoga, se Savanović odlučio prijaviti na seminar za konsultante kako bi naučio tehnike i procedure potrebne za CE označavanje te educirao svoje klijente. Evropska unija finansira seminare u okviru projekata pomoći malim i srednjim preduzećima koje provodi Evropska banka za obnovu i razvoj.

Da bi mogla izvoziti na tržište Evropske unije izvozno orijentirana preduzeća iz BiH moraju imati CE znak, odnosno njihovi proizvodi moraju biti usklađeni sa direktivama Evropske unije.

Evropska banka za obnovu i razvoj je, kako kaže Zihinja Hasović, menadžer BAS projekta EBRD-a, tokom redovnih posjeta preduzećima zaključila da je potrebno više konsultanata koji mogu pomoći bh. firmama da svoje proizvode usklade sa zahtjevima EU.

„Ukoliko bh. firme žele da izvoze u EU jednostavno moraju imati CE znak jer tržište to diktira. Onaj ko želi uzeti dio kolača na tržištu EU mora se prilagoditi uslovima tog tržišta“.

Neophodna stalna edukacija firmi iz BiH

Iskustva Slovenije pokazuju da se na ovaj način, stalnom edukacijom o značaju primjene evropskih standarda, može pomoći preduzećima iz Bosne i Hercegovine da izađu na tržište EU i da budu konkurentna. Objasnjavajući šta je CE znak zamjenik direktora Slovenačkog instituta za mjeriteljstvo Leon Kos kaže: „CE znak je zvanična izjava proizvođača da je njegov proizvod ispunio sve

Logo koji određuje tržište EU

uvjete propisane evropskim direktivama i da je potpuno siguran za korištenje“.

Da bi se olakšalo i ubrzalo međusobno priznavanje među zemljama članicama EU, kao i harmonizacija propisa i standarda, neophodno je zadovoljiti zahtjeve koji se odnose na sigurnost korisnika, potrošača i proizvoda, kao i na zaštitu okoline. Zahtjevi su tako koncipirani da obezbjeđuju visok nivo zaštite. Oni su i obavezujući, tako da se onaj proizvod koji ne zadovoljava osnovne zahtjeve ne može plasirati na tržište EU ili staviti u upotrebu na tržištu.

Harmonizovani standardi

Tehničke specifikacije proizvoda koji zadovoljavaju osnovne zahtjeve navedene u direktivama date su u harmonizovanim standardima. Harmonizovani standardi su evropski standardi koje su prihvatile evropske organizacije za standardizaciju, a koji su pripremljeni u skladu sa opštim smjernicama uspostavljenim u zajedničkom dogovoru Evropske komisije i evropskih organizacija za standardizaciju, i u skladu sa ovlaštenjima koje je dala

Komisija nakon konsultacije sa zemljama članicama EU.

Kako se ocjenjuje „evropska usklađenost“

U zakonodavstvu EU razrađen je dosljedan modularni pristup kojim se ocjenjivanje usklađenosti dijeli na određen broj operacija: interna kontrola prizvodnje (modul A), EC ispitivanje tipa (modul B), usklađenost sa tipom (modul C), osiguranje kvaliteta prizvodnje (modul D), osiguranje kvaliteta proizvoda (modul E), verifikacija proizvoda (modul F), pojedinačna verifikacija (modul G) potpuno osiguranje kvaliteta (modul H). Da bi se standardizovao proces ocjenjivanja usklađenosti i da bio što djelotvorniji, uvode se evropski standardi koji se odnose na osiguranje kvaliteta (EN ISO 9001 i 2000).

Ukoliko se izvozi proizvod koji, na primjer spada u kategoriju mašina, mora se još u fazi razvoja osigurati usklađenost sa direktivom. Sigurnost mašina i usklađenost dokazuje se u procesu ocjenjivanja usklađenosti koju implementira notifikirano tijelo koje je registrovano u Evropskoj komisiji. Na kraju tog procesa dozvoljava se proizvođaču postavljanje CE znaka (znak evropske usklađenosti).

Šta je CE znak?

Obaveza proizvođača se ne završava postavljanjem CE znaka. Kada se proizvod plasira na unutrašnje tržište EU, brigu o njemu preuzima sistem nadzora nad tržištem, koji će detektovati bilo koju formu neusklađenosti proizvoda.

CE znak pokazuje da je proizvod usklađen sa esencijalnim zahtjevima i da je bio predmet odgovarajuće procedure ocjenjivanja usklađenosti. Zbog toga državama članicama se ne dozvoljava da

ograniče plasiranje na tržište i stavljanje u upotrebu proizvoda označenih CE znakom. CE znak nije simbol porijekla proizvoda, ni simbol kvaliteta.

CE znak pokazuje da je proizvod proizveden i dizajniran u skladu sa odredbama direktive EU. Može se reći da je to pasoš za proizvod. CE znak je obavezan i mora biti postavljen prije nego što se proizvod plasira na tržište i stavi u upotrebu. CE znak postavlja proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik u EU.

Šta ja imam od toga?

Urađen je prevod brošure pod nazivom "Šta ja imam od toga?"

Brošura sadržava informacije o napretku i mogućnostima u sferi obrazovanja, treninga, kulture i istraživanja u EU. "Šta ja imam od toga?" daje sveobuhvatan pregled mogućnosti koje će biti otvorene za građane BiH kako se zemlja približava Evropskoj uniji. Ona također pruža detaljne informacije o tome kako građani i organizacije mogu najbolje iskoristiti mogućnosti koje se odnose na apliciranje za učešće u određenim programima EU.

Evropska komisija je objedinila svoje inicijative na području obrazovanja i obuke u jedan program, "Cjeloživotno obrazovanje". Program je

osmišljen kako bi olakšao cjeloživotno učenje i podijeljen je na četiri potprograma: Comenius (za škole), Erasmus (za više obrazovanje), Leonardo da Vinci (za specijalizaciju i obuku) i Grundtvig (za obrazovanje odraslih).

"Šta ja imam od toga?" će se pokazati kao korisna brošura za nastavnike koji žele pomoći svojim učenicima da nauče više o zemljama EU, učenicima koji žele pohađati nastavu jedan semestar u inostranstvu, mladim istraživačima, umjetnicima, bibliotekarima, pripravnicima i volonterima u potrazi za mogućnostima, lokalnim obrazovnim institucijama koji traže partnerstva u drugim zemljama, filmskim distributerima zain-

teresiranim za evropsko filmsko tržište, izdavačima knjiga sa prevodilačkim pravima, mladima i sindikalnim vođama.

Brošura pruža uvodne informacije o programima, a zatim usmjerava one koji su zainteresovani da slijede najprikladnije izvore detaljnih informacija.

Ovaj prevod čini sve

ove informacije lako dostupnima za građane BiH i predstavlja korak naprijed u učestvovanju Bosne i Hercegovine u aktivnostima EU.

Brošuru „Šta ja imam od toga“ pripremila je i štampa agencija BORAM. Brošura je dostupna u Delegaciji EU u BiH i u EU info centrima: <http://www.euroinfocentar.ba/>.

EU izdvaja 5,5 milijardi eura za reforme na Zapadnom Balkanu, Turskoj i Islandu

Europska komisija je 12. jula predstavila završne planove za finansijsku potporu sadašnjim reformama u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Islandu, Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu* za razdoblje od 2011. do 2013. godine. U tim planovima, nazvanim Višegodišnji indikativni planovi (MIPD), prikazana je revidirana strategija finansiranja u sklopu Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA).

Finansiranje će se fokusirati na područja kao što su reforma pravosuđa i javne uprave, jačanje regionalne saradnje u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije, na izgradnju snažnog civilnog društva,

jačanje reformi, na regionalnu saradnju u obrazovanju, kao i na podršku dugoročnom oporavku od ekonomske krize ulaganje u infrastrukturne projekte.

Evropska komisija je usvojila sistem planiranja pretprijetne pomoći po sektorima.

S obzirom na posebnu pažnju koja im se poklanja u raznim zemljama korisnicama sektori također uključuju između ostalog, razvoj privatnih sektora, transport, okolinu, klimatske promjene i energiju, poljoprivredu i ruralni razvoj.

Oko 10 posto raspoloživih sredstava iz IPA biće dodijeljeno za jačanje multilateralnih odnosa na Zapadnom Balkanu i u Turskoj, u područjima

koja se smatraju ključnim za evropske integracije i stabilnost u regiji i tamo gdje postoji jasna potreba za regionalnom saradnjom: u rješavanju prekograničnih problema, povećanju učinkovitosti kroz užu saradnju, u korištenju postojećih instrumenata i omogućavanju rada mreža stručnjaka. Sredstva koja će biti na raspolaganju za tu svrhu u razdoblju od 2011. do 2013. iznose 521 milion eura.

Za više informacija:

http://ec.europa.eu/enlargement/projects-in-focus/selected-projects/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/financial-assistance/planning-ipa_en.htm

Indikativni iznosi sredstava IPA dodijeljeni za razdoblje 2011 - 2013

Zemlja	Planirani iznos u milionima eura
Hrvatska	430,00
Island	28,00
Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija	304,76
Turska	2586,90
Albanija	257,73
Bosna i Hercegovina	314,22
Crna Gora	91,28
Srbija	587,00
Kosovo*	203,61
Program za više korisnika	520,97
Prekogranična suradnja	214,28
U K U P N O 2011.-2013.	5538,75

Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini, Skenderija 3a, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Tel: +387 33 254 700

Internet strana Evropske unije: www.europa.eu

Aktivnosti Evropske unije u BiH: http://ec.europa.eu/comm/enlargement/bosnia_herzegovina/index.html

Delegacija Evropske unije u BiH: www.europa.ba

Ako želite da primete ovu publikaciju, molimo vas da pošaljete e-mail sa vašim imenom i adresom na:

DELEGATION-BIH@ec.europa.eu ili fax na: +387 33 666 037